

սի ղէպքերում աւերին տրուում է պարզեմք: Կթելու ժամանակ պահպանուում է վերին աստիճանի մաքրութիւն: Կթելուն պէս կաթը զրուում է սառուցի մէջ եւ այդ ծնով էլ տարուում է ընկերութեան գրասենեակը: Իսկ այդտեղ վերցնում են կաթից եւ քննութեան ենթարկում: Յետոյ կաթը քամում են աւազից շինած զտողով (filtre), որի ստորին շերտը ծածկուած է ոսպաշափ աւազի հատիկներով, իսկ վերի շերտը բռնում է աւելի մանր աւազ:

Յարմարեցրած գործիքների միջոցով քամել կատարուում է ցածից վերեւ: Դորանից յայտնուում է, որ կաթը պարունակում է մեծ քանակութեամբ կեղտ: Յետոյ կաթը ածում են մի լիտրանոց շիշքի մէջ, որոնք նախապէս սոցայով լուացուում եւ ախտահանուում են հոսող գոլորշիով: Շիշքի լուանալը կատարուում է մեքենաներով՝ պտտուող խողանակների միջոցով: Բացի ընկերութեան գրասենեակում քննելուց, կաթը քննուում է նաեւ պրոֆեսոր Բօրը (Bohr), որի զեկուցումները տպուում են ամենաշնամիս:

Ստորջուում ընկերութիւնը վաճառում է իւր եւ ուրիշների կաթը, երկու գոմում գտնուում են 550 կով: Կովանոցների պատերը եւ յատակը շինած են ցեմենտից, ոյսը թափանցում է մեծ քանակութեամբ, իսկ օդափոխութիւնէ շատ լաւ է: Միակ անյարմարութիւնն այն է, որ համարեա թէ ամբողջ տարին կովերը դուրս չեն գալիս գոմերից: Կաթը քամում են բարակ, թափանցիկ չղաքշով եւ անցնում պղնձէ մաղի միջով. ապա դնում են սառուցի մէջ: Կովերին նոյնպէս քննում է անասնաբուժը եւ հիւանդներին բաժանում առողջներից: Պահուում են միայն չափել կովերը, իսկ 2—5 ծնրուկից յետոյ վաճառուում են: (The Lancet 1894 թ.)

Թէ դիակն երով որչափ ապակաշուած են մեծ քաղաքների գետերը, երեւում է հետեւեալ տեղեկութիւններից: 1895 թ. Սենա գետից հանել են զանազան դիակներ՝ 5632 շուն, 5507 կատու, 9108 մեծ մկներ, 1720 հաւ եւ փասեան, 5942 զանազան թռչուններ, 4209 ծագար, 789 խոզ, 7 հորթ, 4 ուղնի, 55 ձի, 45 ուխար, 2 մորուկ ձիու, 45 կապիկ եւ 6 օձ, իսկ ընդամենը 28,807 դիակ՝ չհաշուելով իհարկէ մարդկանց դիակները: (La médecine modern).

ԱԶԳԱՅԻՆ.

ԼՈՒՍԱՆՈՐԶԻ ԿՈՉԸ.

Եկայք շինեցոյ՝ սուրբ գնորանն Լուսայ:
Եարական.

Մեր բազդի անիւը այսօր մի տարօրինակ շրջան է կատարում: Մեզ թուում է, թէ մի կործանիչ ոյժ իւր զօրութեան ազդեցութիւնն է տարածում մեր բովանդակ կեանքի ամեն մի շրջանի վերայ եւ թէ մենք ափրւնով ներկուած վերջալոյսի ականատես մի

սերունդ ենք, որ արեւի վերջին ճառագայթների հետ՝ պէտք է մայր մահնն եւ մեր յուսոյ վերջին նշոյլները:

Բայց ահա մեր ականջին հնչում է սրբազան երգչի խօսքերը. «Էջ միաժինն ի հօրէ եւ լոյս փառաց ընդ նմա» եւ մեր միտքը սլանում է դէպի այն երջանիկ ժամանակը, որի համար երգուած են այս նուիրական տողերը: Մեր հոգու առաջ կենդանանում է Հայի հօգևոր վերածնութեան սկիզբը, Լուսաւորչի հսկայ անձնաւորութիւնը իւր կենսաբեր գործունէութեամբ եւ հեռանքներով: Սա անձնաւորը մի արձան կանգնեց աւելի տեւական եւ աւելի խօսուն, քան պղինձն ու երկաթը. բայց եւ այդ անձնաւորը արձանի յայտարար հիմնեց այն անշուք շէնքը, որը սակայն Հայի վերածնութեան աւազանն է եղել դարէ ի դար: Դարեր են եկել, դարեր անցել, բայց նա հաստատուն խարխալ է մընայել մեր գոյութեան համար: Սա իբրեւ կենդանի վկայ՝ ականատես է եղել իւր որդւոց զլին հասած անյուր աղէտներին եւ իբրեւ զթառատ մայր մխիթարութեան եւ սփոփանքի աղբիւրներ է հոսեցրել նոցա սրտի մէջ: Շատ անգթութիւններ եւ աւերումներ է տեսել նա, բայց ամեն անգամ էլ վերակենդանութեան յոյս ներշնչել յուսահատ սրտերի մէջ: Այսօր եւս երբ մեր մաքի առաջ պտրտող պատկերները հազարաւոր Հայերի յօշոտուած դիակներն են, երբ մերի սովալլուկ որբերն ու այրիները կանոցք եւ տղամարդիկ հեռու իրենց սրբազան երկրից՝ օտարի աւելի լաւ ասած, մահուան դռներն են բաղխում եւ երբ հայրենիքի եւ եկեղեցու փրատակների փռչին ամեն կողմից վեր է բարձրանում՝ սրբազան երգչի խօսքերը յիշեցնում են մեզ, որ դեռ եւս ամեն ինչ կորած չէ, թէ դեռ եւս կանգուն է Հայութեան «Լուսոյ Սուրան», Մայր Աթոռ ս. Էջմիածինը:

Քաղցր եւ նուիրական անուն

Երբ է եղել Հայի օրը այնպէս սեւ, ինչպէս այժմ, երբ է եղել նորա ապագան աւելի մռայլ եւ յուսահատ քան այժմ: Բայց այսօր եւս Մայր տաճարի սրբազան կամարների տակ հնչում է Լուսաւորչի քարօղը. «Եկայք շինեցոյք սուրբ զՍորանն Լուսոյ, ինչպէս

խորհրդաւոր է հնչում այդ կողմը, երբ հոգեւոր և բարոյական աւերակները մէկ մէկու տեղի են տալիս:

Սրբազան երգիչը հիմնուելով Լուսաւորչի տեսիլքի վերայ՝ այս հաստատութիւնը «Լուսոյ Խորան» է անուանում: Դորանով որոշուած է և նորա կոչումը: Նա հիմնուած էր հոգեւոր դաստիարակութեան մայր լինելու, նորանից պիտի բղխէին աւետարանի լուսոյ ծառագայթները Հայութեան սրտի խորքերը լուսաւորելու: Անցեալից գիտեմք մենք, որ նա հաւատարիմ է մնացել այդ կոչման: Եկեղեցին հայութեան հոգեւոր քաղաքակրթութեան լուսաւորութեան փարոսն է եղել միշտ: Հայի հոգեւոր և մտաւոր շարժման արդիւնքները համարեա առանց բացառութեան Լուսոյ Խորանի աղբիւրներից են բղխել: Գիր, մատենագրութիւն, սրբազան արուեստ, հոգեւոր կեանք, այս բոլորը մեր եկեղեցու շնորհն է, որ մենք վայելելու բաղդ ունինք: Նա մեր հոգեւոր վերածնութեան որորանն է եղել, երբ խաւարն ու մահը մեզ կանել են սպառնացել:

Այսօր ևս, երբ Լուսաւորչի հոգին մեր եկեղեցու աւերակների վերայից վերաշինութեան հրաւեր է կարդում, մենք ուրիշ ծանապարհ չունինք ընտրելու, բայց եթէ կրօնական հոգեւոր վերածնութեան ծանապարհը: Ազգերի վերակենդանութեան ճշմարիտ ծանապարհը կրօնական վերակենդանութեան ծանապարհն է: Փրկչի խօսքը՝ «եթէ ոչ ոք ծնցի վերստին, ոչ կարէ տեսանել զարքայութիւնն Աստուծոյ» կարելի է և ազգերին ուղղել: Կրօնն է ճշմարիտ կեանքի աղբիւրը, * ուրեմն և կրօնական վերածնութիւնը մի նոր և ճշմարիտ կեանքի սկիզբ: Մեր ներկայ կեանքը լի է վէրքերով: Մեր կեանքը լի է հիւանդ երեւոյթներով, որոնք իրենց կողմից ամենաճանր հետեւանքներ են յառաջ բերում: Հոգեւոր են այդ վէրքերը, հոգեւոր զէնքերով էլ պէտք է դռա ապաքինուին:

Մենք մի մեծ մարտ ունինք խաւարի կործանիչ ոյժի դէմ, ուստի և մեզ զէնք է

պէտք, ոչ մնացից, այլ Աստուծոյ հոգեով կաած: Նա աւելի սուր է և կարուկ, քան երկաթն ու պողպատը: Ժամանակը ծանր է և լուրջ, իսկ մենք թեթեւ ենք և անհեռատես, ժամանակը հիմնաւորութիւն է պահանջում և զործ, իսկ մենք օդային ամրոցներ ենք կառուցանում և բաւեր արտասանում: Մեր անկեղծ համոզմամբ ճշմարիտ վերակենդանութեան աղբիւրը կրօնական վերածնութեան մէջ պէտք է որոնել: Մեր եկեղեցին պէտք է աւելի բարոյական ոյժ, կենսատու զօրութիւն ունենայ, եթէ մենք յուսալից մի նոր կեանք սկսել ենք կամենում:

Արդ Մայր Աթոռն է այն կեդրոնը, որ տեղից հայութեան համար հոգեւոր, կրօնական կեանքի մի նոր հոսանք պիտի սկսուի. «Օրէնք ի Սիոնէ ելցէ»: Այստեղ է հաստատուած Լուսաւորչի՝ Հայաստանեայց վերածրնութեան հօր՝ սուրբ գաւազանը, որ նորա հօտին միշտ ի փրկութիւն է հօվուել: Այստեղ ևս պէտք է նորա հոգին որ Հայի վերածրնութեան սկզբնաւորութեան առիթն է եղել միշտ կենդանի և միշտ զործունեայ մնայ: Յոյն հոգին և այսօր սրբազան երգչի բերանով Մայր Աթոռի միաբանութեանն է ուղղում իւր հրաւերը. «Եկաք շինեսցուք սուրբ զՍոբանն Լուսոյ»:

Գարեգին Սարկաւազ.

ԵԿԵՂԵՅԻ ԿԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ

ՄԱՅՐ ԱԹՈՐ.

Ամսոյս 9-ին 10-ին և 12-ին հանդիսաւոր կերպով կատարուեցան ս. Հռիփսիմէի ս. Գայիանէի և Շողակաթի վանքերի տօները: Առաջին երկու տօներին ս. պատարագին ներկայ գտնուեցաւ Ազգիս Վեհափառ Հայրապետը:

Ծարաթ, ամսոյս 14-ին ս. Գրիգոր Լուսաւորչի եղև ի վիրապէն տօնը կատարուեցաւ: Մայր տաճարում հանդիսաւոր կերպով: Այդօրը ս. պատարագ մատոյց գեր. Տ. Եօայի արքեպիսկոպոսը իջման սեղանի վերայ:

* Տես կրօնական բաժնի առաջնորդողը՝ «Կրօնի կենսատու զօրութիւնը»: